

Sygn. akt III RC 111/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 sierpnia 2019 r.

Sąd Rejonowy w Mrągowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Sylwia Jaroszevska

Protokolant st. sekr. sądowy Iwona Michałowska

po rozpoznaniu w dniu 5 sierpnia 2019 r. w Mrągowie

sprawy z powództwa małoletniego D. B. (1) i R. B. (1)

reprezentowanych przez przedstawicielkę ustawową A. B.

przeciwko J. B. i M. B.

o alimenty

powództwo oddała.

Sygn. akt. III RC 111/19

UZASADNIENIE

Małoletni powodowie D. B. (1) i R. B. (2) reprezentowani przez przedstawiciela ustawowego - matkę A. B. wnosili o zobowiązanie pozwanego J. B. i pozwanej M. B. do świadczenia alimentacyjnego w kwocie po 1.200 złotych od każdego z pozwanych miesięcznie na powodów.

Powyższe zostało wyjaśniony tym, że ojciec małoletnich dzieci – D. B. (2) nie płaci zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 9 grudnia 2015 roku w sprawie VI RC 328/15 na ich rzecz alimentów w kwocie 700 złotych miesięcznie. Od momentu rozstania rodziców pozwany płacił małe kwoty, później zaprzestał płacenia w ogóle. Co skłoniło matkę do egzekwowania świadczenia za pośrednictwem Komornika Sądowego. Wskutek postępowania egzekucyjnego A. B. otrzymywała świadczenie alimentacyjne z Funduszu Alimentacyjnego. Sytuacja zmieniła się w marcu 2019 roku, kiedy gospodarstwo domowe prowadzone przez matkę małoletnich przekroczyło ustawowe kryterium dochodowe. Matka informowała o tym ojca małoletnich oraz dziadków ojczystych dzieci, bezskutecznie. A. B. dodatkowo podała, że jej wydatki miesięczne są większe niżeli przychody. Z uwagi na powyższe, jej zdaniem przedmiotowy pozew był konieczny (vide: pozew –k.3-4verte).

Pozwany J. B. i pozwana M. B. wnosili o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu podali, że ojciec małoletnich od dnia 12 lipca 2019 roku pozostaje zatrudniony i uzyskuje dochód. Mając na uwadze, iż obowiązek alimentacyjny rodziców wyprzedza obowiązek alimentacyjny dziadków, a możliwość jego realizowania przez ojca uchyła obowiązek pozwanych. Ponadto strona pozwana wskazała, że A. B. nigdy nie zwracała się do nich o pomoc finansową. Oni natomiast mając wiedzę na temat tego, że matka małoletnich wraz z dziećmi przeprowadziła się do mieszkania do M., a także zakupiła samochód osobowy, w ocenie pozwanych - jej zachowanie nie wskazywało na trudną sytuację materialną. Pozwani wskazali również, że nie są w stanie partycypować w kosztach utrzymania wnuków z uwagi na trudną sytuację ekonomiczną (vide: odpowiedź na pozew –k.56-57).

Sąd ustalił, co następuje:

Małoletni D. B. (1) urodzony (...) oraz małoletni R. B. (1) urodzony (...) są dziećmi pochodzącymi ze związku małżeńskiego A. B. i D. B. (2).

(bezsporne, a nadto: odpis skr ócony aktu urodzenia -k.6-7)

Małżeństwo A. B. i pozwanego D. B. (2) zostało rozwiązane poprzez separację orzeczoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 9 grudnia 2015 roku w sprawie VI RC 328/15. Przedmiotowym orzeczeniem zobowiązano strony do ponoszenia kosztów wychowania i utrzymania małoletnich D. i R. B. (1) i z tego tytułu podniesiono zasądzone od D. B. (2) alimenty na rzecz małoletnich wyrokiem Sądu Rejonowego w Mrągowie z dnia 15 października 2014 roku w sprawie III RC 98/14 w łącznej wysokości 600 złotych do kwot po 350 złotych miesięcznie na każde dziecko, łącznie 700 złotych miesięcznie.

(dow ód: wyrok SO w Olsztynie z dnia 9.12.2015 r. w sprawie IV RC 328/15 –k.8-8verte, odpis skrócony aktu małżeństwa –k.5)

Małoletni D. B. (1) ma 8 lat , a małoletni R. B. (1) ma 6 lat. Starszy syn chodzi do pierwszej klasy szkoły podstawowej nr (...) im. M. K. w M., młodsze dziecko uczęszcza do przedszkola (...). Chłopcy są zdrowymi dziećmi.

Po rozstaniu rodziców małoletni D. i R. B. (1) zamieszkali wraz z matką u jej rodziców w P.. Małoletni są wychowywani głównie przez matkę. Matka powodów była zatrudniona w wymiarze 1/2 etatu w Gminnym Ośrodku Pomocy (...) w P. za wynagrodzeniem 1.800 złotych miesięcznie brutto. Dodatkowo otrzymywała zasiłek rodzinny w kwocie 150 złotych. A. B. wynajęła zakupione we wspólności majątkowej małżeńskiej na kredyt mieszkanie w M., aby mieć środki finansowe na spłatę rat. Ojciec małoletnich nie wywiązywał się dobrowolnie z ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego, wobec czego przeciwko niemu prowadzona była egzekucja komornicza. Matka powodów ponosiła wydatki z tytułu spłaty kredytu hipotecznego w kwocie 800 złotych miesięcznie, kwotę 150 złotych miesięcznie z tytułu opłaty za przedszkole, a ponadto koszty związane z życiem.

(bezsporne, a nadto dow ód: zawiadomienie o zajęciu wynagrodzenia za pracę –k.19-19 verte, postanowienie komornika –k.21, akta sprawy VI RC 328/15, oświadczenie –k.20)

Po orzeczeniu rozvodu D. B. (2) zamieszkał u swoich rodziców. Prowadził działalność gospodarczą w zakresie spedycji. D. B. (2) posiadał sporadyczny kontakt z małoletnimi synami. Zazwyczaj, co trzy tygodnie zabierał do siebie na weekendy starszego syna D., natomiast z młodszym R. w ogóle nie utrzymywał kontaktu. Płacił sporadycznie albo w ogóle nie płacił świadczenia alimentacyjnego, na rzecz małoletnich synów. Kupował starszemu synowi ubrania oraz inne niezbędne rzeczy.

(dow ód: akta SO w Olsztynie syng. akt VI RC 328/15)

Obecnie A. B. mieszka z dziećmi w mieszkaniu w M.. Z tego tytułu ponosi koszty utrzymania mieszkania w kwocie 780 zł rata kredytu hipotecznego, 152 złote miesięcznie z tytułu ubezpieczenia mieszkania, 405 złotych miesięcznie z tytułu czynszu, 296 złotych z tytułu opłat eksploatacyjnych, 80 złotych na rok tytułem podatku wraz z opłatą za użytkowanie wieczyste, 50 złotych miesięcznie tytułem kosztów za leki i witaminy, 800 złotych miesięcznie tytułem spłat komorniczych zaciągniętych kredytów oraz koszt 470 złotych miesięcznie tytułem opłaty za przedszkole i innych wydatków szkolnych. A. B. jest zatrudniona w Instytucie (...) w M. za wynagrodzeniem w kwocie 2.452 złote miesięcznie netto. Ponadto otrzymuje świadczenie 500 + na małoletniego R. B. (1), jednocześnie odmówiono przyznania matce powodów świadczenia na starszego syna. Wskutek niemożności wyegzekwowania od ojca małoletnich jakichkolwiek środków pieniężnych od października 2018 roku fundusz alimentacyjny zaczął wypłacać na rzecz małoletnich zasiłek alimentacyjny. Wypłata świadczenia wstrzymana została decyzją MOPS w kwietniu 2019 roku, przyczyną czego było przekroczenie przez matkę powodów minimum socjalnego.

(dowód: decyzja z dnia 11.04.2019 r. wraz z potwierdzeniem odbioru –k.35-35verte,36, decyzja nr (...).440.1.289. (...) z dnia 25.09.2018 roku –k.37-37verte, potwierdzenie wynagrodzenia za pracę –k.9-11, opłaty eksploatacyjne –k.12-14, opłaty z tytułu własności lokalu –k.15 -16, spłata kredytu hipotecznego –k.17-18, spłata zajęcia komorniczego –k.22-23, 25, spłata pożyczki –k.24, opłaty za przedszkole –k.26-30, opłaty za energię –k.31-32, rachunki za Internet –k.33, zaświadczenie o dokonanych wpłatach –k.38-39)

Pozwani J. B. i pozwana M. B. są dziadkami ojczystymi powodów. Pozwana M. B. pracuje w pełnym wymiarze czasu pracy w szkole za wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 2.600 złotych. Mieszka wraz z mężem (pozwany) we własnościowym mieszkaniu. D. B. (2) pomieszkuje z pozwanymi, dokłada się do opłat w czasie, kiedy jest zatrudniony. Pozwana przeszła chorobę raka piersi, obecnie pozostaje pod opieką onkologiczną, z tego tytułu ponosi koszty specjalistycznych badań oraz zakupu odpowiedniej bielizny. Pozwany J. B. jest zatrudniony w Urzędzie Miasta w M. jako kierowca za miesięcznym wynagrodzeniem 2.100 złotych netto. Jego stanowisko pracy prawdopodobnie zostanie zlikwidowane, wobec czego będzie zmuszony pozostać na świadczeniu dla osób bezrobotnych. Obecnie poszukuje nowej pracy. Pozwany jest obecnie po zabiegach i czeka na wyniki histopatologiczne. Na wydatki pozwanych składają się głównie opłaty bieżące za mieszkanie, m.in. opłaty za energię, wodę, nieczystości, abonament RTV w łącznej kwocie 327, 70 złotych oraz spłaty kredytów (kwota 1350 złotych), w tym kredyt za samochód w kwocie 550 złotych miesięcznie. Kontakty pozwanych z wnukami są sporadyczne, jest to głównie spowodowane napiętymi relacjami pozwanych i A. B.. Pozwani mają z tego tytułu ograniczone możliwości kontaktowania się z chłopcami. Ze starszym synem posiadali większy kontakt, wskutek tego, że ojciec małoletniego zabierał go do dziadków. Młodszego R. B. (1) pozwani praktycznie nie znają. Nie utrzymują z nim kontaktu.

Wprawdzie ojciec małoletnich powodów zobowiązany został orzeczeniem sądowym do alimentacji na rzecz syna, jednakże nie wywiązywał się z ciążącego na nim obowiązku, nie partycypował w kosztach utrzymania małoletnich synów. Prowadzona egzekucja komornicza okazała się bezskuteczna. D. B. (2) nie kontaktował się z małoletnimi synami od opuszczenia wspólnie zamieszkałego mieszkania. Nie przekazywał prezentów i nie udzielał pomocy rzeczowej. Sytuacja zmieniła się w momencie podjęcia przez ojca małoletnich pracy. D. B. (2) (ojciec małoletnich powodów) od dnia 12 lipca 2019 roku pozostaje zatrudniony w firmie (...) w O.. Umowa została zawarta na czas określony do dnia 12 października 2019 roku. Miesięczne wynagrodzenie D. B. (2) wynosi kwotę 2.250 złotych miesięcznie brutto. Płaci od lipca alimenty na małoletnich synów. Partycypuje w kosztach utrzymania małoletnich chłopców, m.in. dokonuje opłat za rachunek telefoniczny starszego syna.

(dowód: umowa o pracę –k.58, potwierdzenie przelewu wynagrodzenia za pracę J. B. –k.69-73, 91-93, potwierdzenie przelewu za pracę M. B. –k.74-77, spłaty kredytu –k.78-80, opłata za wodę –k.81, opłata za energię –k.82, opłaty eksploatacyjne –k.83-85, czesne –k.86, spłata kredytu –k.94-99, opłata za Internet –k.100-102, opłata za telefon –k.103-104, potwierdzenie wpłaty za alimenty miesiąc lipiec –k.106)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów z dokumentów oraz oświadczeń powodów D. B. (1) i R. B. (1) oraz pozwanych J. B. i M. B. w pismach procesowych i wyjaśnień złożonych na rozprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Zgodnie z treścią przepisu art. 128 kro obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (obowiązek alimentacyjny) obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo. Rodzice zobowiązani są do utrzymania dziecka, które nie jest się w stanie utrzymać samodzielnie, a zakres ich świadczeń zależy od ich możliwości zarobkowych i majątkowych oraz od usprawiedliwionych potrzeb dziecka. Poza tym przypadkiem do świadczeń alimentacyjnych uprawniony jest tylko ten, kto pozostaje w niedostatku w myśl art. 133 kro.

Stosownie do treści przepisu art. 129 § 1 kro obowiązek ten obciąża zstępnych przed wstępnymi, a wstępnych przed rodzeństwem; jeżeli jest kilku zstępnych lub wstępnych, wówczas obciąża bliższych stopniem przed dalszymi.

Krewnych w tym samym stopniu obciąża w częściach odpowiadających ich możliwościom zarobkowym i majątkowym (§ 2). Jednocześnie w myśl przepisu art. 132 kro obowiązek alimentacyjny osoby (osób) zobowiązanych w dalszej kolejności powstaje dopiero wtedy, gdy nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności albo gdy osoba ta nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi lub gdy uzyskanie od niej na czas potrzebnych uprawnionemu środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami.

Do powstania obowiązku alimentacyjnego osoby zobowiązanej w dalszej kolejności dochodzi zatem, gdy:

1) nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności;

2) osoba zobowiązana w bliższej kolejności nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi lub

3) uzyskanie na czas od osoby zobowiązanej w bliższej kolejności środków utrzymania dla osoby uprawnionej jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami. Jednocześnie muszą zostać spełnione ogólne warunki, od których zależy możliwość powstania w danym wypadku obowiązku alimentacyjnego, a zatem w przypadku dochodzenia alimentów od osób zobowiązanych w dalszej kolejności, w myśl ogólnej reguły dowodowej – zgodnie z którą, ciężar dowodu spoczywa na osobie, która z danego faktu wywodzi skutki prawne (art. 6 kc) – strona dochodząca świadczeń alimentacyjnych w oparciu o treść przepisu art. 132 kro musi w pierwszej kolejności wykazać, że alimentów tych domaga się od osób pozostających z nią w takim stosunku prawnorodzinnym, że możliwe jest powstanie w tym wypadku obowiązku alimentacyjnego. Ponadto strona powodowa zobligowana jest w takim wypadku również do wykazania, że pozostaje w niedostatku, albowiem o ile dochodząc alimentów od rodziców, dziecko nie musi wykazywać, że znalazło się w niedostatku (wystarczające jest wykazanie, że dziecko nie jest w stanie samodzielnie się utrzymać), to kierując żądanie zasądzenia alimentów od dziadków, wykazanie niedostatku jest już nieodzowne dla skuteczności roszczenia. Dodatkowo na powódzie ciąży obowiązek udowodnienia, że sytuacja finansowa bądź w ogóle możliwości zarobkowe zobowiązanego pozwalają na zasądzenie alimentów w żądanej wysokości.

Należy zatem stwierdzić, że obowiązek alimentacyjny rodziców względem dzieci wyprzedza obowiązek alimentacyjny dziadków względem wnuków. Nadto w przypadku skierowania roszczenia przeciwko dziadkom uprawnionego, konieczne jest wykazanie, że jego rodzice nie są w stanie wykonać ciężącego na nich obowiązku lub, że uzyskanie od nich środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami, oraz że uprawniony znajduje się w niedostatku.

Obowiązek alimentacyjny dalszych krewnych nie powstaje zatem dopóty, dopóki istnieje choćby jeden z krewnych bliższych stopniem, zdolny do wypełniania tego obowiązku. Tak więc np. w wypadku, gdy jedno z rodziców nie żyje albo nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi alimentacyjnemu, obowiązek alimentacyjny przechodzi w całości na drugie z rodziców, dopiero zaś wtedy, gdy także on nie może wypełnić tego obowiązku, powstaje – stosownie do dyspozycji art. 132 kro – obowiązek alimentacyjny zobowiązanych w dalszej kolejności dziadków uprawnionego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 marca 1967 r., II CR 88/67). Podkreślenia wymaga, iż zgodnie z regulacją przepisu art. 132 kro, obowiązek alimentacyjny powstaje wyłącznie po stronie zobowiązanego w dalszej kolejności, jeżeli zobowiązanych do alimentacji w bliższej kolejności nie ma, albo jeżeli nie są oni w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi. Niewystarczający jest sam brak woli bliższych krewnych do wywiązywania się tego obowiązku.

Odmienność obowiązku alimentacyjnego zobowiązanego w dalszej kolejności od obowiązku alimentacyjnego rodziców, polega na ustaleniu w pierwszym względzie, czy zachodzą okoliczności uzasadniające jego powstanie, a przewidziane w art. 132 kro, następnie na stwierdzeniu, czy uprawniony znajduje się w niedostatku – zgodnie z art. 133 § 2 kro, zaś przy ziszczeniu się ww. przesłanek, na ustaleniu zakresu świadczenia, co dokonywane jest w oparciu o przepis art. 135 kro, a zatem przy uwzględnieniu możliwości majątkowych i zarobkowych zobowiązanego w dalszej kolejności.

W niniejszej sprawie Sąd miał obowiązek ocenić, w oparciu o zawnioskowane dowody, czy w ogóle istnieje możliwość orzeczenia obowiązku alimentacyjnego względem pozwanych J. B. i M. B., uzależnione każdorazowo od zindywidualizowanych możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego.

Dokonując oceny żądania zasądzenia alimentów na rzecz małoletnich powodów od pozwanych J. B. i M. B. od ich biologicznych dziadka i babci – to w tym wypadku Sąd nie uznał wysuniętego roszczenia za uzasadnione. Dochodzenie alimentów od dalszego krewnego jest uwarunkowane jak już powyżej wskazano m. in. tym, że nie ma innych osób zobowiązanych w bliższej kolejności do realizowania tego obowiązku oraz, że osoba uprawniona pozostaje w niedostatku. Strona powodowa nie dostarczyła żadnych dowodów, które wskazywałyby na to, że małoletni D. B. (1) i R. B. (1) znajdują się w niedostatku. Stan niedostatku, jak się powszechnie przyjmuje istnieje wtedy, gdy osoba uprawniona nie tyle, że nie posiada żadnych środków utrzymania, ale nie mogą zostać w pełni zaspokojone jej usprawiedliwione potrzeby (por. orz. Sądu Najwyższego dnia 23 października, III Cr 16/62, opublik. w OSPiKA 1964/10/191). Z twierdzeń A. B. wynikało, iż zobowiązany, w chwili pozostawania bez pracy nie miał jedynie takiej woli.

Ponadto nie można tracić z pola widzenia okoliczności, że aktualna sytuacja majątkowa pozwanych J. B. i M. B. uniemożliwia im partycypowanie w kosztach utrzymania wnuków, skoro zestawienie ich dochodów z wydatkami – które zaspokajają ich podstawowe potrzeby życiowe – wskazuje, że na skutek ustalenia obowiązku alimentacyjnego wobec małoletnich wnuków mogą mieć oni trudność z zaspokajaniem swoich elementarnych potrzeb życiowych. Ustawodawca nie oczekuje od osób obowiązanych do alimentacji w dalszej kolejności, aby dzieliły się każdymi dochodami, co mogłoby skutkować doprowadzeniem takiej osoby do stanu niedostatku.

Przyjmując, że na stronie powodowej ciążył obowiązek udowodnienia okoliczności niedostatku, jako jednej z niezbędnych przesłanek do żądania alimentów od krewnego zobowiązanego do alimentacji w dalszej kolejności, Sąd doszedł do przekonania, że już samo niewykazanie tej przesłanki, skutkuje niemożnością zasądzenia alimentów od pozwanych na rzecz małoletnich powodów. Dodatkowo – jak wynika z przesłuchania – pozwanego J. B. i pozwanej M. B. ojciec małoletnich od 12 lipca 2019 roku pozostaje w stosunku pracy i od chwili podjęcia zatrudnienia wywiązuje się ze świadczenia alimentacyjnego. Ponadto na marginesie już tylko należy dodać, że błędne jest oczekiwanie przez stronę powodową de facto przerwania obowiązku alimentacyjnego z ojca małoletnich powodów na pozwanych. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem doktryny prawniczej i judykatury – obowiązek alimentacyjny dziadków nie polega na przerwaniu na nich niespełnionego obowiązku alimentacyjnego ojca dzieci, mogą oni bowiem być co najwyżej zobowiązani do takich świadczeń, na jakie pozwalają ich możliwości majątkowe, przy uwzględnieniu również ich usprawiedliwionych potrzeb (por. m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1976 r., III CRN 205/76).

W niniejszej sprawie niesporne jest, że zobowiązany w pierwszej kolejności małoletnich powodów nie płacił alimentów. Miał z tego tytułu zaległości w opłatach. Należy stwierdzić, iż D. B. (2) nie był w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi alimentacyjnemu wobec małoletnich synów. Zachodziła wobec czego sytuacja, gdy uzyskanie dla uprawnionych na czas potrzebnych świadczeń było nader trudne lub niemożliwe. Obecnie zobowiązany D. B. (2) podjął zatrudnienie i dobrowolnie reguluje świadczenia alimentacyjne na uprawnionych, co zostało potwierdzone dokumentem przelewu (k.106). Wobec czego roszczenie powodów uległo zaspokojeniu. Sąd wskazał jedynie, iż obowiązkiem D. B. (2) jest pokrycie usprawiedliwionych potrzeb dzieci, a dziadkowie (pозwani) są zobowiązani dopiero w dalszej kolejności, jeżeli z przyczyn wskazanych w ustawie rodzic nie może spełnić swego obowiązku. Zatem fakt, że D. B. (2) od lipca 2019 roku daje na utrzymanie swoich małoletnich synów kwotę 700 złotych (orzeczoną prawomocnym wyrokiem –k.8-8verte) wyklucza możliwość roszczenia od pozwanych.

Mając na uwadze powyższe Sąd, na podstawie art. 132 kro w zw. z art. 133 § 2 kro w zw. z art. 135 § 1 kro a contrario oddalił powództwo.